

LES BIBLIOTEQUES DE MANLLEU EN EL TEMPS

Per trobar les primeres biblioteques a Manlleu cal situar-nos a la segona meitat del segle XIX que és quan proliferava el moviment associatiu, especialment dintre de l'àmbit obrer. Aquestes associacions tenien diferents finalitats, ja fossin de caire reivindicatiu, cooperativista, germandats d'ajut, recreatives o culturals. Dintre aquest ampli ventall, però, encara que no era la finalitat primordial de la majoria d'entitats, també hi havia lloc per la cultura i és en aquest espai on hi trobem les primeres notícies referent a l'existència de biblioteques al servei d'un col·lectiu de persones. Cal pensar que eren biblioteques modestes pel que fa al nombre de volums i temàtiques; tampoc devien ser gaires els lectors i menys les seves exigències, donada la manca de temps i de formació dels col·lectius que aplegaven la majoria de les societats. Així, però, devia començar aquesta afecció que dóna un bagatge cultural tan enriquidor i alhora complaent quan hom comença afal·lar-se amb la lectura.

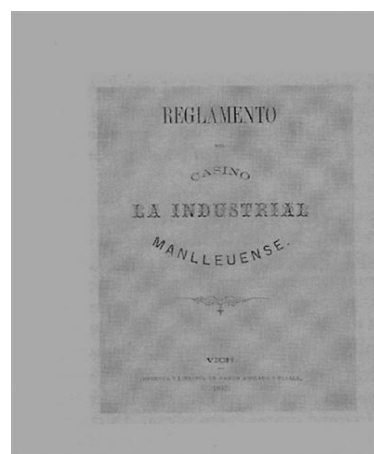
Com en tantes ocasions que volem endinsar-nos en un passat que encara podem considerar proper, és en les associacions on trobem les primeres iniciatives i pel que fa a la necessitat de fomentar la lectura també n'han estat pioneres.

Seguint un ordre cronològic, la primera notícia d'una biblioteca la trobem a la societat El Progrés fundada l'any 1862, coneguda popularment com "El Coro", tot i que no podem afirmar que anteriorment no hagués existit una biblioteca de caire públic. El Progrés, va tenir una existència de 51 anys, i dintre les seves activitats hi havia una comissió que tenia cura d'una escola laica i una biblioteca per a la formació dels seus associats. Si tenim en compte que l'any 1900 va arribar a

tenir 300 socis i que l'escola ja impartia ensenyança des de la seva fundació, cal pensar que la biblioteca havia de ser un bon suport per als alumnes i un complement per als socis lectors.

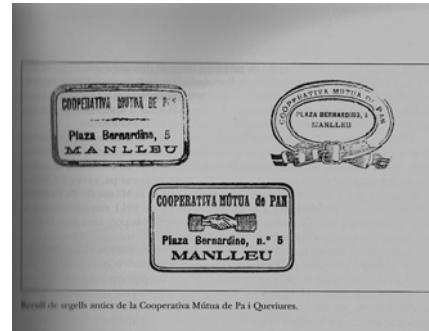
La Societat Coral l'Estrella, fundada l'any 1877, va existir fins l'any 1940. Tot i els alts i baixos d'associats segons els diferents períodes, la mitjana de socis es pot estimar en uns 120. Estava formada per un col·lectiu de manlleuencs selectiu, ja que per ser soci calia tenir una professió o ofici i una de les seves activitats principals era fomentar la lectura mitjançant una biblioteca pròpia i un local adequat per a tal finalitat.

El Casino Industrial Manlleuense es va fundar l'any 1882 i va tenir una durada de només deu anys; tenia la particularitat que el seu col·lectiu era de caire intel·lectual i la seva finalitat era gaudir del tracte amb altres persones i molt especialment de la lectura mitjançant una biblioteca que havia d'estar al dia dels corrents literaris de l'època, així

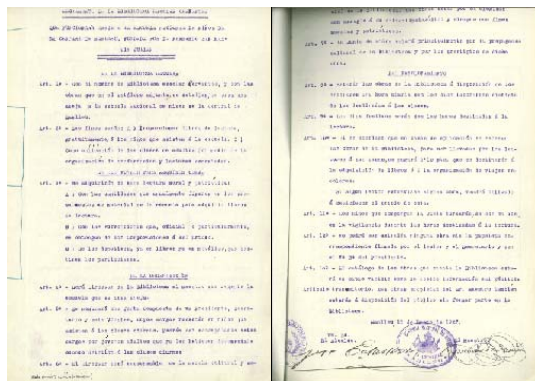

com disposar de la premsa diària i revistes d'actualitat. El Foment Moral i Material, era una societat de marcada tendència dretana que sembla va tenir una curta durada; fundada l'agost de 1891 és a partir de 1900 quan ja no se'n troba cap més notícia. Encara que no sabem si es va arribar a dur a terme, el seu objectiu primordial era la creació d'una biblioteca i per primera vegada sabem que contemplava la figura del bibliotecari.

L'any 1903 es va fundar la Cooperativa Mutua de Pa i Queviures i dintre les múltiples activitats de la centenària entitat manlleuenc també hi va tenir lloc la lectura. Va ser amb l'intent que els seus socis més engrescats amb les activitats pròpies de cafè, tinguessin una biblioteca en el mateix local on hi havia el cafè a fi de tenir els llibres més a l'abast i procurar així animar-los a fomentar-ne la cultura. El fons de la biblioteca el formaven els llibres que comprava la mateixa entitat, juntament amb els que hi aportava el grup esperantista local, Amikeco, que tenia el seu locals social a les dependències de la Cooperativa, i els que alguns socis hi deixaven en dipòsit.

També sabem de l'existència d'una biblioteca denominada, Cervantes, ubicada a l'Escola Nacional de Nens de Manlleu. La particularitat d'aquesta biblioteca és que el seu funcionament era després dels horaris lectius i també els dies festius durant dues hores; hi tenien accés els alumnes diürns i els alumnes de les classes d'adults, també s'hi organitzaven conferències i lectures comentades i funcionava un servei de préstec. El director de la biblioteca era el mestre titular de l'escola i es preveia la formació d'una junta formada per alumnes i ex-alumnes. Val a dir, però, que tot i la informació obtinguda de l'Arxiu Municipal, datada el 15 de gener

de 1927, poca cosa sabem del seu funcionament i durada.

Ara hem de situar-nos a la vigília de la Festa Mayor de l'any 1930 quan es va inaugura la biblioteca del Patronat de Cultura. Aquest Patronat havia estat manlleuenc, Josep Sanglas i Alsina. Feia temps que hi havia consciència de la necessitat de poder disposar d'un lloc per a la lectura. Així, amb la inauguració de la Biblioteca del Patronat, oberta a tots els manlleuencs, arribava l'oportunitat. A més, la dependència oferia tots els avantatges i totes les comoditats i, el més important, un considerable nombre d'obres minuciosament escollides. A la inauguració va assistir-hi la corporació municipal al complet i molts vilatans, atrets per les excel·lències que es contaven de les noves instal·lacions. Si ens atenem a les estadístiques que publicava el setmanari *Manlleu*, en els tres mesos següents a la inauguració, la mitjana mensual de lectors va ser de 880, i aquesta estadística només tenia en compte els lectors adults, ja que els infants, la majoria alumnes del Patronat, es comptabilitzaven a part. En els anys successius, l'activitat de la biblioteca no solament es va mantenir, sinó que va anar creixent, igual que el fons bibliogràfic, que es va

enriquir considerablement. Prop de l'any 1936 va començar la davallada fins a la total paralizació. Una petita part del contingut de la biblioteca del Patronat de Cultura és encara avui a la Biblioteca Municipal, espai bisbe Morgades; la resta, malauradament, es va perdre.

Era l'11 de gener de 1959 quan s'inaugurava la Biblioteca Popular del Barri de Gràcia mitjançant un conveni de col·laboració entre la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Manlleu i el Bisbat de Vic. Aquesta nova biblioteca, la primera després de la guerra civil, es va ubicar a les dependències del Casal de Gràcia propietat del bisbat; la Diputació Provincial la va incorporar a la seva xarxa de biblioteques, va aportar-hi el contingut bibliogràfic i li va assignar bibliotecària i auxiliar; l'Ajuntament de la vila va aportar-hi el mobiliari necessari. La biblioteca va estar a les dependències del Casal de Gràcia fins al maig de 1996, any en que es va traslladar a un nou edifici del carrer Tarafa, propietat de l'Ajuntament, on encara es troba actualment i amb la escaient efemèride de celebrar aquest any el seu cinquantè aniversari.

Mentre la biblioteca del barri de Gràcia es consolidava donant un acurat servei al seu creixent nombre de lectors, Manlleu també experimentava un important desenvolupament quant al nombre d'habitants i extensió. Era l'any 1961 quan es va signar un nou conveni entre la Diputació de Barcelona i la Caixa de Manlleu per obrir una segona biblioteca pública i el mes de juny d'aquell any va ser inaugurada amb el nom de Biblioteca bisbe Morgades, ubicada en el mateix edifici de Caixa Manlleu amb entrada pel carrer Sant Jordi. L'11 de setembre de 1985 es va traslladar al Centre Cultural de Caixa Manlleu, al carrer Baixa Cortada on encara es troba actualment. Així han arribat als nostres dies les dues biblioteques manlleuenques, però, mentrestant, es va determinar quin havia de ser el seu futur. El febrer de 1996, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Manlleu i la Caixa de Manlleu van signar un nou conveni segons el qual les dues biblioteques passaven a ser municipals, mentre que Diputació i Caixa Manlleu n'eren col·laboradores. Amb la nova estructuració es va preveure un únic servei bibliotecari denominat, Biblioteca Municipal de Manlleu, i les dues ubicacions existents, espais Bisbe Morgades i Mossèn Blancafort.

Quant al nom amb el qual són denominats els dos espais, és prou conegut el motiu. De l'espai bisbe Morgades, pel fet del rellevant i decisiu paper que va tenir-hi en la fundació de la caixa d'estalvis manlleuenc el llavors bisbe de Vic, Josep Morgades; quant a l'espai mossèn Blancafort, si en un principi no tenia ben definit el nom, tot i que popularment es citava el de Biblioteca de Gràcia, va ser en motiu de la defunció de mossèn Joaquim Blancafort que des de la Biblioteca es va proposar a la Diputació que aquesta portés el seu nom. Els mèrits que avalaven la petició eren prou convincents; des de la seva arribada al front de l'església del nou barri manlleuenc l'any 1951 va ser un fervent iniciador de la tasca cultural, va treballar activament perquè el Casal i Escola fossin una realitat i més tard la biblioteca. Estimat com era pels parroquians del barri, aquests varen avalar la petició i en la sessió plenària de la Diputació del 26 de febrer de 1971, es va prendre l'acord de denominar-la Biblioteca Popular Mossèn Blancafort.

Fins aquí, encara que resumit, contemplem un segle i mig de servei bibliotecari a Manlleu; primer és un servei per diferents col·lectius de les associacions corresponents, i des de la creació del Patronat de Cultura fins els nostres dies ha estat un servei públic. Ara però, centrem-nos només en els últims cinquanta anys i en els dos espais actualment existents. A més del servei bàsic per a la lectura, la seves activitats han tingut diferents vessants, prou positives totes per als seus usuaris, i a causa del poc temps de diferència entre cadascun quan a la seva inauguració i coincidència en les activitats, no cal diferenciar-los pel que fa l'un i l'altre.

La primera activitat organitzada i de més relleu va ser la festa del llibre per la diada de Sant Jordi; les dècades dels anys seixanta i setanta es van incorporar diferents actes com exposicions, conferències, cine fòrum, concursos de dibuix, sessions de música i la narració de contes per a la mainada, aquests últims amb aparells de reproducció de l'època, que s'han anat alternant durant els anys fins als nostres dies. Una menció especial mereixen els cursos de català que es van dur a terme amb un progressiu nombre d'alumnes i amb la col·laboració d'Òmnium Cultural, quan al professorat hi trobem Armand Quintana, Lluís Mercader i Enric Castellnou. També cal fer esment de la col·laboració de la biblioteca als actes d'homenatge que Manlleu va dedicar a Pompeu Fabra l'any 1968; les diferents edicions de portar la biblioteca al carrer ubicant-la a la places de Gràcia, Bernardí i al passeig del Ter; l'octubre de 1992 es far la primera trobada d'Amics de la Biblioteca amb un escaient pregó a càrrec de Joan Josep Guillen, unes trobades que han tingut continuïtat. La confecció del llibre gegant, subhastes d'objectes antics, la Biblioteca a l'estació, exposició de recordatoris de difunts, l'edició de *L'Escriny, Biblioteca d'autors i temes manlleuencs*, han estat activitats que han tingut un cert ressò i que han sobrepassat l'àmbit local. Ja més recent, tenim la incorporació de les noves tecnologies que permeten l'accés dels usuaris a les bases de dades; la informatització del servei de préstec permet també ampliar les possibilitats bibliogràfiques mitjançant la xarxa de biblioteques de la Diputació; també el servei d'accés a Internet que es va inaugurar el mes de gener del 2001; el Club de Lectura, entre altres.

A més de tota l'exposició d'activitats citades, n'hi ha encara una altra, duta a terme per les persones responsables dels nostres espais i poc coneguda, ha estat i és encara una tasca que no coneixem els usuaris; ens referim als diaris interns de la biblioteca. Al primer cop d'ull pot semblar superflu, però quan ho llegim ens adonem del valor que té conèixer el dia a dia, per exemple, llegim: "*Avui encara no ens han dut la clofolla per l'estufa i passem molt de fred*"; hi trobem altres manifestacions com d'oldre's de la manca de lectors per culpa del mal temps, o la satisfacció perquè a la fi han instal·lat el servei de telèfon (això va ser el gener de l'any 1971, l'espai Blancafort li va correspondre el número 558 i al Morgades el 707); a les primeries de l'espai mossèn Blancafort, quan calia fer còpies en ciclostil, havien de demanar-les a la Biblioteca de Catalunya que llavors era la seu central de les biblioteques de la Diputació; Des de la fundació de les dues biblioteques fins al suport informàtic, el nombre de carnets de lectors que s'havien expedit sumaven, 16.202. I així podríem seguir amb més dades que han donat caliu als nostres espais. Aquests diaris, escrits des

d'un principi en castellà, és el 1974 quan ja els trobem amb català, per la qual cosa mereixeria citar-ne l'autora, però ens hem proposat no personalitzar.

Quant a la vessant anecdòtica, i només a tall d'exemple podem recordar el senyor Joan Molera (Mercuri) que un dia, en entrar a la biblioteca va trobar el personal enfeinat matant una plaga de mosques que havien envaït la biblioteca i es va molestar molt pel fet de matar els pobres insectes, després, però, es va disculpar. El mateix senyor, abstret amb la lectura en un racó de les dependències de la biblioteca el van deixar tancat a dintre, la sort és que va ser al migdia i a la tarda el van alliberar. Ja que ens referim a lectors, cal recordar també la senyora Mercè Montmany que es desplaçava de Roda de Ter a Manlleu per gaudir de la biblioteca i també la manlleuenc Mercè Prat, "la Mercè del molí" con se la coneixia i que era una assídua lectora.

Però les nostres biblioteques ja hem vist que són quelcom més que un simple servei de lectura. El col·lectiu humà que en té cura és el causant del moviment cultural que s'hi genera; abasta l'assessorament per al lector, el bon saber fer perquè el lloc i l'estada sigui el més agradable possible, el suport per l'estudiós i per les tasques de recerca i facilita l'accés al servei informàtic als que s'inicien o no en disposen. Fer memòria de la relació de totes les persones que han format aquest col·lectiu durant els primers cinquanta anys de les nostres biblioteques, crec serà una bona manera de cloure aquest repàs, un bagatge francament positiu.

Àlex Roca

2 d'octubre de 2009

Conferència llegida amb motiu de la commemoració del cinquantenari de la Biblioteca Mossèn Blancafort (barri de Gràcia) de Manlleu